

IV. SAMODZIELNE STANOWISKO PRACY DS. HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

1. Istotne elementy nadzoru mające wpływ na stan bezpieczeństwa sanitarnego powiatu głogowskiego w 2023 r.

1) Informacje wstępne

W roku 2023 na terenie powiatu głogowskiego bieżącym nadzorem sanitarnym objętych było 99 placówek oświatowo-wychowawczych. Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe a także żłobki i inne placówki (szkoła wyższa, internat, zakład poprawczy).

Mając na celu dążenie do osiągnięcia pożądaných norm zdrowotnych w placówkach oświatowo-wychowawczych i sprzyjającego zdrowiu środowiska nauczania, wychowania oraz wypoczynku dzieci i młodzieży, skontrolowano 78 stałych placówek oraz 9 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży. W ramach bieżącego nadzoru przeprowadzono 94 kontrole placówek nauczania, wychowania i wypoczynku.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniany był ich stan sanitarny pod względem posiadanej infrastruktury, bieżącej czystości i porządku, warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów, dostępności do profilaktycznej opieki medycznej, realizacji wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz organizacji dożywiania. Dokonano również oceny warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz procesu nauczania. W przedszkolach sprawdzano stan techniczny zabawek oraz posiadanie znaku bezpiecznej jakości na zabawkach używanych przez dzieci (znak CE), jak również stan techniczny urządzeń na placu zabaw, posiadania certyfikatów na zamontowany sprzęt, czystości piasku oraz zabezpieczenie piaskownic przed zanieczyszczeniem przez zwierzęta i ptaki.

2) Stan sanitarny obiektów, w których funkcjonują placówki opieki, wychowania i nauczania dzieci i młodzieży

W ramach przeprowadzonych czynności kontrolnych w placówkach nauczania i wychowania stwierdzono nieprawidłowości stanu technicznego w 2 placówkach, tj.:

- w 1 szkole podstawowej – ściany na korytarzach, w sali gimnastycznej, na klatce schodowej w wielu miejscach były bez tynku z widocznymi cegłami oraz miejscami widoczną instalacją elektryczną. Ubytki tynku powstały w związku z pojawieniem się na ścianach budynku zarysowań i pęknięć i wykonaniem odkrywek w celu obserwacji i sporządzeniu ekspertyzy przyczyn powstania zarysowań i pęknięć na zewnątrz budynku oraz wewnątrz budynku. W miejscach tych zbito tynki do gołych cegieł. Działania obserwacyjne zakończyły się w 2018 r. i sporządzona zastała ekspertyza techniczna. W wnioskach końcowych stwierdzono, że budynek w stanie obecnym nie stanowi zagrożenia w jego użytkowaniu, ale trzeba wykonać roboty remontowe i naprawcze. Do chwili obecnej wewnątrz budynku nie wykonano żadnych prac remontowych.
- 1 przedszkolu -niezgodne z wymaganiami Polskiej Normy PN-EN-12464-1 „Światło i oświetlenie-Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach” natężenie oświetlenia w 4 salach zajęć oraz zły stan techniczny opraw oświetlenia, zniszczone i trudne do utrzymania w czystości parkiety w salach, brak osłon na grzejnikach w łazienkach dzieci, niezabezpieczona przed swobodnym dostępem dzieci i osób nieuprawnionych jednostka zewnętrzna wentylacji.

W ramach działań pokontrolnych wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzje zmierzające do poprawy stanu technicznego.

W dalszym ciągu prowadzone jest postępowanie administracyjne w 4 placówkach dotyczące:

- -zapewnienia równej bez pęknięć i ubytków oraz bezpiecznej nawierzchni boiska do koszykówki i bieżni,
- - zapewnienia właściwego natężenia oświetlenia elektrycznego o parametrach zgodnych z Polską Normą PN-EN 12464-1 „Światło i oświetlenie-Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach” w salach lekcyjnych, doprowadzenia do właściwego stanu sanitarnotechnicznego wykładzin podłogowych w 3 salach lekcyjnych.
- - doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń higienicznosanitarnych uczniów.
- -zapewnienia właściwego oświetlenia sztucznego w sali gimnastycznej.

Ponadto w 2 placówkach w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli sprawdzających niewykonanie obowiązków decyzji administracyjnych w nałożonych terminach, wszczęto postępowanie egzekucyjne w administracji. Wobec powyższego wysłano upomnienia a później wydano tytuły wykonawcze i postanowienia o nałożeniu grzywny po 500 zł oraz wezwano do wykonania obowiązków.

Należy także nadmienić, że organy prowadzące placówki oświatowe oraz dyrektorzy tych placówek dokładają wszelkich starań, aby polepszyć warunki nauki oraz pobytu w tych placówkach. W miarę pozyskiwanych środków finansowych modernizują placówki oraz przyległe tereny, np.:

- przeprowadzono termomodernizację budynku i przebudowę kuchni w Przedszkolu Publicznym Nr 5 i Nr 6,
- w ramach projektu „Dostępna szkoła” budynku Szkoły Podstawowej w Wilkowie i Przedmościu dostosowano dla osób niepełnosprawnych, między innymi zamontowano windy, wykonano toalety dla niepełnosprawnych, wyposażono w dodatkowe wyposażenie i sprzęt,
- w ramach projektu Starostwa Powiatowego w Głogowie pn.: „Termomodernizacja obiektów oświatowych Powiatu Głogowskiego” przeprowadzono termomodernizację 3 szkół ponadpodstawowych: Zespół Szkół Politechnicznych, Zespół Szkół Przyrodniczych i Branżowych, I Liceum Ogólnokształcące w Głogowie. Zakres prac obejmował: ocieplenie strychu/stropu; modernizację instalacji grzewczej i wymianę grzejników; montaż instalacji fotowoltaicznej, modernizację instalacji ciepłej wody użytkowej. W ramach tego w Zespole Szkół Przyrodniczych i Branżowych przeprowadzono remont kapitalny jednego z budynków tej placówki (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie elewacji zewnętrznej, remont pomieszczeń 2 pracowni i toalet dla uczniów, zmiana źródła ciepła).

3) Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania

Zapewnienie w placówkach prawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych i ich wyposażenia to jest jeden z elementów profilaktyki. Dobry stan techniczny pomieszczeń, urządzeń sanitarnych, wentylacja, zapewnienie środków higieny osobistej oraz wyposażenie w wystarczającą liczbę urządzeń sanitarnych w stosunku do liczby osób korzystających to podstawowe standardy higieniczne. Właściwa higiena osobista to jeden z podstawowych elementów zapobiegania chorobom zakaźnym, ale to także warunek zdrowia i dobrego samopoczucia.

Podczas przeprowadzonych w 2023 r. kontroli placówek nauczania, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży stwierdzono, że:

- wszystkie placówki podłączone są do wodociągu publicznego,
- tylko jedna skontrolowana placówka nie jest podłączona do kanalizacji centralnej,
- w 1 szkole podstawowej w dalszym ciągu jest niewłaściwy stan sanitarno-techniczny w pomieszczeniach sanitarnych (zniszczone drzwi kabin ustępowych),

- w trakcie przeprowadzanych kontroli w sanitariatach uczniów zapewnione były środki higieny osobistej (mydło w płynie, papier toaletowy, ręczniki jednorazowego użytku lub suszarki eklektyczne, ciepła bieżąca woda).
- w 7 szkołach nie zapewniono standardów dostępności do urządzeń sanitarnych zgodnych z § 84 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakimi powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1225) który określa, że co najmniej 1 umywalka przypada na 20 osób, 1 miska ustępowa na 20 kobiet i 1 miska ustępowa i 1 pisuar na 30 mężczyzn:
Największy problem w tym zakresie zaobserwowano w szkołach ponadpodstawowych.

4) Higiena procesu nauczania

Rozkłady zajęć

W 2023 r. w ramach nadzoru nad higieną procesu nauczania oceniano rozkłady zajęć lekcyjnych, ponieważ zapewnienie zgodnych z zasadami higieny planów lekcji ma znaczący wpływ na zdolność przyswajania wiedzy, a tym samym efektywność nauki. Zwracano uwagę na potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, to jest: zajęcia powinny rozpoczynać się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy poszczególnymi dniami nie powinna być większa od 1 godziny oraz różnica godzin lekcyjnych w kolejnych dniach nie powinna być większa od 1 godziny. Istotne jest także to, aby rozkład zajęć lekcyjnych uwzględniał trudności poszczególnych przedmiotów w ciągu dnia. W tym zakresie oceniono 164 rozkładów zajęć w 14 szkołach i stwierdzono, że w większości plany te były prawidłowe. Jedynie w 1 szkole podstawowej w 2 ocenianych oddziałach stwierdzono, że zajęcia nie rozpoczynają się o stałych godzinach.

We wszystkich szkołach zajęcia prowadzone były w systemie jednozmianowym.

Istotnym elementem dziennego rozkładu lekcji są przerwy międzylekcyjne wpływające pozytywnie na odreagowanie zmęczenia po pracy umysłowej i bezruchu w czasie lekcji. Najbardziej efektywny jest oczywiście wypoczynek czynny oraz pobyt na świeżym powietrzu. Przerwy międzylekcyjne nie powinny być krótsze niż 10 minut, ponieważ taki czas pozwala na odreagowanie po skupieniu w czasie lekcji. Jedna przerwa przeznaczona na śniadanie lub obiad powinna być dłuższa i trwać co najmniej 15 minut.

W skontrolowanych w 2023 r. szkołach przerwy są 10 minutowe i jest przynajmniej jedna dłuższa przerwa w 12 szkołach podstawowych, 1 liceum ogólnokształcącym i 2 zespołach szkół. Natomiast w pozostałych skontrolowanych w tym zakresie szkołach, nieliczne przerwy międzylekcyjne są 5-minutowe i jest co najmniej 1 przerwa 15-minutowa.

We wszystkich szkołach jest możliwość spędzania przerw na świeżym powietrzu.

Ergonomia wyposażenia placówek dla dzieci i młodzieży

Właściwe zorganizowanie stanowisk pracy, z których dzieci i młodzież korzystają przez znaczną część dnia w przedszkolu i szkole, ma duży wpływ na kształtowanie prawidłowej postawy. Niedostosowanie mebli do wzrostu uczniów sprzyja powstawaniu wad postawy, przeciążenia niektórych mięśni, a w konsekwencji nawet poważnych schorzeń kręgosłupa.

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2023 r. w 49 placówkach przeprowadzono ocenę poprawności rozmieszczenia dzieci w przedszkolach i uczniów klas I-III w ławkach i stolikach, zwracając także uwagę na oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie i stan techniczny. Ponadto przeprowadzono pomiary dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii:

- 383 stanowisk w 17 oddziałach w 17 przedszkolach,
- 119 stanowisk w 7 oddziałach w 5 szkołach podstawowych,
- 63 stanowisk w 2 przedszkolach i 1 szkole podstawowej wchodzących w skład zespołu szkół.

Podczas tych ocen stwierdzono, że dzieci korzystały z mebli dostosowanych do wzrostu. W pozostałych skontrolowanych placówkach podczas oceny przestrzegania zasad ergonomii stwierdzono, że prowadzona była dokumentacja dotycząca dostosowania mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów. W starszych klasach uczniowie nie mają stałych miejsc pracy, ponieważ dominuje system pracowniany, w którym uczniowie na każde zajęcia przemieszczają się z jednej pracowni do drugiej. W związku z tym, w czasie kontroli sprawdzono tylko czy w salach zajęć zróżnicowano rozmiary mebli edukacyjnych.

Zapewnienie miejsca na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych

Obowiązek zapewnienia w placówce uczniom miejsca na pozostawianie podręczników i przyborów szkolnych wynika z Rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1604).

W skontrolowanych szkołach stwierdzono, że 17 szkół podstawowych, 2 lica ogólnokształcące i 4 zespoły szkół zapewniają uczniom indywidualne szafki do pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych. W pozostałych skontrolowanych placówkach zapewniano możliwość pozostawiania podręczników i przyborów w wyznaczonych miejscach w salach lekcyjnych.

5) Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Na terenie powiatu profilaktyczną opieką zdrowotną objęci są uczniowie większości szkół. Opiekę medyczną i profilaktyczną sprawują pielęgniarki zatrudnione przez podmioty lecznicze, a pomieszczenia gabinetów udostępniane są przez szkoły. W skontrolowanych placówkach stwierdzono, że 2 szkoły nie zapewniają profilaktycznej opieki zdrowotnej uczniom w placówce. 2 szkoły podstawowe nie mają gabinetu profilaktyki zdrowotnej i w związku z tym udostępniają pielęgniarce inne pomieszczenia.

We wszystkich skontrolowanych placówkach gabinety spełniają wymagania higieniczno-sanitarne tj.: pomieszczenia wyposażone są w punkty poboru bieżącej ciepłej i zimnej wody, przy umywalkach ściany wyłożone są materiałami gładkimi, nienasiąkliwymi, odpornymi na działanie środków myjąco-dezynfekcyjnych, podłogi wykonane są z materiałów trwałych, zmywalnych.

Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami (Dz.U. 2019 r. poz. 1078) opieka zdrowotna nad uczniami realizowana w szkole obejmuje profilaktyczną opieką zdrowotną, promocję zdrowia oraz opieką stomatologiczną. Opieka stomatologiczna może być realizowana przez lekarza dentystę w miejscu określonym w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Miejscem tym może być gabinet dentystyczny zlokalizowany w szkole, gabinet dentystyczny poza szkołą albo dentobus.

Podczas kontroli ustalono, że 5 skontrolowanych szkół nie zapewniają opieki stomatologicznej. Wszystkie pozostałe placówki organizują opieką stomatologiczną poza terenem szkoły w ramach podpisanej umowy z lekarzami stomatologami. Tylko w budynku 1 placówki szkolnej funkcjonuje gabinet stomatologiczny, który obejmuje opieką uczniów tej szkoły.

6) Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W skontrolowanych szkołach w 2023 r. niebezpieczne substancje i mieszaniny chemiczne wykorzystuje 9 szkół podstawowych, 1 liceum ogólnokształcące, 2 zespoły szkół. We wszystkich tych placówkach oceniono realizację wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na: aktualny spis substancji i mieszanin niebezpiecznych, posiadanie kart charakterystyki, właściwe stosowanie chemikaliów, datę ważności, przechowywanie, oznakowanie opakowań niebezpiecznych substancji chemicznych. W większości szkół uczniowie nie przeprowadzają doświadczeń chemicznych, wykonywane są one przez

nauczycieli w formie pokazów. W placówkach nieposiadających substancji chemicznych i ich mieszanin w pracowniach chemicznych do realizowania programu nauczania wykorzystuje się prezentacje multimedialne.

7) Żywnienie w szkołach

Bardzo ważnym zagadnieniem mającym wpływ na zdrowie uczniów ich rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny, dobre samopoczucie, dobrą dyspozycję do nauki ma racjonalne odżywianie się. Dziecko szkolne powinno spożywać 4-5 posiłków dziennie, a przeciętna długość przerw między posiłkami nie powinna być dłuższa niż 4 godziny. Jest więc oczywiste, iż przebywanie ucznia 5-6 godz. w szkole, udział w zajęciach nadobowiązkowych, wymaga kolejnych posiłków poza śniadaniem przyniesionym z domu. Uczące się dziecko poza codziennym wysiłkiem umysłowym, wydatkuje energię na dużą aktywność fizyczną, przejawiającą się bardzo ruchliwym trybem życia związanym z uprawianiem sportów, gier i zabaw. Okres wzrostu i dojrzewania wymaga szczególnie wysokiego zapotrzebowania na energię, składniki odżywcze i budulcowe zawarte w pożywieniu, umożliwiające organizmowi właściwe funkcjonowanie, rozwój i regenerację.

Na terenie powiatu głogowskiego 8 skontrolowanych placówek ponadpodstawowych nie prowadzi dożywiania uczniów. W pozostałych szkołach prowadzone jest dożywianie w formie ciepłego posiłku. Ponadto szkoły podstawowe uczestniczą w programie „Program dla szkół”, w ramach którego uczniowie klas I-V otrzymują owoce i warzywa. Program ma na celu kształtowanie nawyków żywieniowych uczniów i zwiększenie spożycia owoców, warzyw, mleka i jego przetworów.

W 9 szkołach na korytarzach ustawione są automaty do sprzedaży napoi i przekąsek.

Ponadto podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych stwierdzano, że w coraz większej liczbie szkół uczniowie mają zapewniony stały dostęp do wody pitnej. W 15 szkołach na terenie Głogowa są to źródła (fontanny) podłączone bezpośrednio do wody wodociągowej. W innych placówkach są to butlowe dystrybutory wody.

8) Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Aktywność ruchowa (fizyczna) jest niezbędna do prawidłowego rozwoju fizycznego, emocjonalnego, intelektualnego i społecznego dziecka. Zwiększona i systematyczna aktywność ruchowa może łagodzić lub usuwać występowanie wielu czynników chorobotwórczych. Praca fizyczna, uprawianie sportu i turystyki, rekreacja, wychowanie fizyczne, a także wszelka codzienna aktywność ruchowa stają się dziś koniecznością. Dla większości uczniów podstawową formą aktywności fizycznej są lekcje wychowania fizycznego w szkole. W związku z tym tak ważna jest infrastruktura do prowadzenia tych zajęć.

Oceniając szkoły w aspekcie warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego stwierdzono, że:

- 3 szkoły podstawowe, 1 liceum ogólnokształcące nie posiadają własnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego
- 5 szkół nie posiada boisk,
- 2 szkoły podstawowe mają boiska w złym stanie technicznym,
- 2 zespoły szkół ponadpodstawowych mają boiska wyłączone z użytkowania w związku ze złym stanem technicznym nawierzchni,
- 2 szkoły podstawowe posiadają baseny.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej bazy sportowej organizują zajęcia wychowania fizycznego w innych obiektach sportowych poza placówką (basen, stadion, sala gimnastyczna, boiska wiejskie).

Ponadto na terenie powiatu głogowskiego szkoły podstawowe prowadzą zajęcia pływania na basenie, tj.: 9 szkół w Pływalni „Chrobry” w Głogowie, 2 na własnych basenach.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia wychowania fizycznego prowadzone są również na korytarzach. Problem ten dotyczy 5 szkół podstawowych.

Oceniając stopień korzystania przez uczniów z natrysków stwierdzono, że pomimo posiadanego zaplecza sanitarnego nie są one używane. Przyczyną są zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne. Natryski wykorzystywane są czasami po dodatkowych zajęciach sportowych.

9) Warunku sanitarne zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży

Państwowa Inspekcja Sanitarna w Głogowie nadzoruje placówki wypoczynku dzieci i młodzieży funkcjonujące na terenie powiatu głogowskiego zgłoszone i zamieszczone w elektronicznej bazie wypoczynku prowadzonej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej na stronie: <http://wypoczynek.men.gov.pl>

Podczas przeprowadzanych kontroli oceniane były m.in.: warunki zakwaterowania, w szczególności zachowanie limitu miejsc; mikroklimat pomieszczeń; zapewnienie dostatecznej ilości urządzeń sanitarnych, w tym dostęp do bieżącej ciepłej wody i środków utrzymania higieny osobistej; stan techniczny mebli i sprzętów, bieżąca czystość miejsc wypoczynku, posiadanie przez personel aktualnej dokumentacji zdrowotnej, sposób zapewnienia opieki medycznej.

Na terenie powiatu głogowskiego zgłoszono funkcjonowanie 9 turnusów zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży oraz 22 turnusy letniego wypoczynku. W tym było 7 turnusów w formie wyjazdowe (obozy sportowe w Internacie Szkoły Mistrzostwa Sportowego w Głogowie). Większość zgłoszonych placówek wypoczynku dzieci i młodzieży organizowana była na terenie placówek objętych stałym nadzorem sanitarnym Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Głogowie.

W czasie trwania wypoczynku skontrolowano 5 turnusów letniego i 4 zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży i nie stwierdzono nieprawidłowości.

10) Działalność kontrolno – represyjna

1.	Liczba przeprowadzonych kontroli	94
2.	Liczba wydanych decyzji administracyjnych (merytorycznych)	9
3.	Liczba wydanych decyzji administracyjnych (płatniczych)	4
4.	Liczba wydanych postanowień	2
5.	Liczba wystawionych mandatów	-
6.	Kwota mandatów	-